

при наявності значної кількості військовослужбовців-учасників антитерористичної операції.

Умовами, що забезпечать успішність практичного застосування психологічного супроводу є: глибоке розуміння його сутності, змісту та методики реалізації відповідними фахівцями; сформоване уміння фахівця уловлювати зворотній зв'язок та маневрувати при спільній роботі з постраждалими; зрілість фахівця, який повинен сприяти створенню умов для переживання, об'єктивації, рефлексії та реконструкції образу світу клієнта при проходженні з ним всіх описаних стадій супроводу; взаємна погодженість організаційних, виховних та психологічних впливів суб'єктів психологічного забезпечення діяльності формувань НГУ щодо надання ефективної психологічної допомоги військовослужбовцям, які її потребують.

Список використаних джерел

1. Кривоконь Н.І. Соціально-психологічне забезпечення соціальної роботи: [монографія] / Кривоконь Н.І. – Харків: видавництво ФОП Олійник, 2011. – 480 с.

2. Реабілітація поранених бійців в Україні буде проводитись спільними зусиллями.

Мартінішин В.В., слухач магістратури психологічного факультету Інституту кримінально-виконавчої служби
Науковий керівник: Сова М.О., завідувач кафедри пенітенціарної педагогіки та психології Інституту кримінально-виконавчої служби, доктор педагогічних наук, професор

ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Повертаючись з війни, солдат потрапляє у зовсім інший світ, де немає вибухів, стрілянини, передчасної смерті. Одне з найважливіших завдань, що постають перед суспільством, котре зустрічає своїх солдат із війни, – це психологічна реабілітація військовослужбовців. Відсутність адекватної реабілітації має

значний вплив на долі людей, що зіткнулись з війною. Так, у США після війни у В'єтнамі кількість самогубств серед колишніх військовослужбовців перевищила втрати загиблими під час самої війни.

Необхідність розв'язання проблем реабілітації учасників АТО нині є одним з найбільш значущих питань, якому приділяється значна увага в засобах масової інформації та яке виноситься на порядок денний засідань урядових комітетів і громадських організацій. За інформацією різних джерел, на сьогодні в збройному конфлікті на Сході України беруть участь близько 50 тис. українських солдатів, причому за останній час значно побільшало тих, хто повертається додому інвалідами не тільки у фізичному, а й у психологічному плані. Психологічна реабілітація має важливе значення не тільки для самих вояків, а й для всього суспільства. Майже 98 % військовослужбовців можуть потребувати висококваліфікованої психологічної допомоги, про що говорить міжнародний досвід і результати ряду досліджень.

Основним психотравмуючим впливом бойової обстановки є дуже тривале перебування військовиків у умовах специфічного бойового стресу, залишаючи свій негативний відбиток. Особи, в яких спостерігаються реакції дезадаптації, потребують психологічної допомоги, у спеціальних заходах психокорекції і психотерапії. У певних реабілітаційних заходи (насамперед у психологічної допомоги) потребують також батьки та члени їхніх родин учасників бойових дій, які самі перебувають у психотравмуючій ситуації, очікуючи щодня страшної новини. Засобом реабілітації таких сімей може бути спеціальні центри соціально-психологічної адаптації учасників АТО.

За два неповних роки війни на Сході, ми вже звикли до повідомлень про обстріли, смерть на передовій, дивом врятовані життя. Десятки тисяч хлопців та дівчат мобілізувалися у ЗСУ чи перебувають у добровольчих батальйонах. Після року на Сході їх чекає повернення додому. За даними Департаменту соціального захисту населення, більшість військовослужбовців психологічно нездатні самостійно повернутися в систему соціальних зв'язків і норм мирного життя, тому постає потреба в спеціалізованому наданні соціальної допомоги, а приблизно 20 відсотків потребують психологічної допомоги.

Психологічна допомога має сприяти успішній адаптації військовослужбовця до нових умов життя. Термін «психологічна реабілітація» (від латинського *rehabilitatio* – відновлення) найточніше відбиває процес і результат діяльності психолога в наданні допомоги у процесі соціально-психологічної адаптації.

А. Г. Караян та І. В. Сиромятников у книжці «Прикладна військова психологія» пояснюють: саме психологічна реабілітація вирішує широке коло завдань психологічної допомоги учасникам бойових дій. Насамперед це:

- нормалізація психічного стану;
- відновлення порушених (втрачених) психічних функцій;
- гармонізація «Я-образу» ветеранів війни зі сформованою соціально-особистісною ситуацією (поранення, інвалідність тощо);
- надання допомоги у встановленні конструктивних відносин з референтними особистостями та групами.

Психолог допомагає військовослужбовцям та членів їхніх родин поновити і затвердити свої зв'язки між соціальними і культурними просторами життя. Психологічна допомога військовослужбовцям – учасникам бойових дій повинна мати декілька напрямків:

1. Діагностика синдрому соціально-психологічної дезадаптації у військовослужбовця (психоемоційного стану, використовуваних стратегій адаптації, поведінки) виходячи з результатів психодіагностики індивідуальних особливостей військовослужбовця.

2. Психологічний консультування (індивідуальне й родинне). У індивідуальних розмовах треба дати військовослужбовцям можливість висловити все наболіле, проявляючи зацікавленість їх розповіддю. Потім доцільно роз'яснити, що пережите ними стан – тимчасове, воно властиво всім, хто брав участь у бойовій дії. Дуже важливо щоб військовослужбовець побачив ваше розуміння й готовність допомогти йому, як із боку фахівця, та й близьких, рідних.

Потужним засобом психологічної реабілітації є щирий прояв розуміння і терпіння до проблем учасника АТО, який пережив психотравматичні військові умови. Відсутність такого розуміння і терпіння з боку близьких наводить часом до трагічних наслідків.

3. Психокорекційна робота – це діяльність із виправленню (коригуванні) тих особливостей психічного розвитку. Кваліфікована психотерапевтична допомогу необхідна тим військовослужбовцям, які мають різко виражені і дуже запущені порушення адаптації (депресія, алкоголізм, девіантну поведінку).

4. Навчання навичок саморегуляції (прийомів зняття напруженості з допомогою релаксації, аутотренінгу та інших методам).

5. Соціально-психологічні тренінги з метою підвищення адаптивності військовослужбовця та його особистісного розвитку.

Таким чином, мета психологічної реабілітації – відновлення психічного здоров'я та ефективної соціальної поведінки військових, ефективність психологічного забезпечення можна оцінити через досягнення необхідного стану цільового психологічного ресурсу військовослужбовця: солдат повинен бути готовий діяти як в бойовій обстановці, так і після відповідної реабілітації та реадаптації нормально жити в мирних умовах.

Список використаних джерел

1. Іванов О.Л., Жуматий Н.В. Розвиток особистості військовослужбовців, потерпілих у бойові дії в Чеченській республіки, у процесі їх медико-психолого-соціальної реабілітації // Журнал «Розвиток особистості», № 1, 2004 р., 256 с.

2. Кравченка М. Підтримка колишніх військових // Людські ресурси. 1998. № 2.

3. Маклаков А. Р. Особистісний адаптаційний потенціал: його мобілізація та прогнозування в екстремальних умовах // Психологічний журнал. 2001. № 1.

4. Психосоціальна робота з учасниками локальних бойових дій в: Метод. посібник /Сост. М.А. Костенко, М.Б. Костенко, А.У. Урезков.

Спірідонов С.В., магістрант навчальної групи № 503 Інституту кримінально-виконавчої служби України

ДОПОМОГА УЧАСТНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕСОВИЙ РОЗЛАД

Проблема соціально – психологічної адаптації ветеранів війн, які перенесли психотравмуючий вплив факторів бойових дій, на даний час, є надзвичайно актуальною практичною, науковою та соціально-психологічною проблемою як в Україні, так і за кордоном.

Психічний і психологічний травматичний стрес, що виникає під час військових дій, є одним з головних внутрішніх бар'єрів на шляху адаптації до мирного життя. Після повернення до мирного обстановці на вже наявне стресовий розлад (пов'язане з війною) нашаровуються нові стреси, пов'язані з соціальною адаптацією ветеранів. Вони стикаються з нерозумінням, засудженням, складнощами в спілкуванні і професійному самовизначенні, з проблемами – економічними, освіти, створення або збереження сім'ї та ін.

Висновки дослідників часто суперечать один одному: з одного боку зустрічаються твердження про відсутність у ветеранів проблем з психічним здоров'ям, а з іншого – визнання наявності у всіх ветеранів посттравматичного стресового розладу (ПТСР). Це пов'язано з відсутністю єдиного методологічного підходу до дослідження та аналізу результатів, з розширеною трактуванням терміна ПТСР.

Впровадження сучасних, загальноприйнятих критеріїв ПТСР, дозволить приступити до вирішення актуальної проблеми – надання необхідної конкретної психіатричної, медико-психологічної допомоги ветеранам військових конфліктів.

Однак, науково обґрунтованих положень щодо надання учасникам бойових дій психотерапевтичної, психологічної та